



# МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96  
E - mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Органам управління у сфері освіти  
обласних, Київської міської державних  
адміністрацій

Заклади освіти

Деякі питання організації виховного  
процесу у 2021/2022 н. р. щодо  
формування в дітей та учнівської молоді  
ціннісних життєвих навичок

Міністерство надсилає інформаційні матеріали про деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок, національно-патріотичного виховання, профілактики булінгу (цькування), кримінальних правопорушень, вживання наркотичних і психотропних речовин, запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми тощо.

Зміст листа просимо довести до відома керівників органів управління освітою різного рівня, керівників та педагогічних працівників закладів освіти з метою організації діяльності щодо захисту прав та інтересів дітей, врахування під час планування роботи з учнівськими колективами.

Додаток: на 11 арк.

Заступник Міністра

Віра РОГОВА



### Інформаційні матеріали

про деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок, національно-патріотичного виховання, профілактики булінгу (цькування), кримінальних правопорушень, вживання наркотичних і психотропних речовин, запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми тощо.

Засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є: єдність навчання, виховання та розвитку (ст. 6 Закону України «Про освіту»).

Виховання органічно поєднане з процесом навчання дітей, опанування основами наук, багатством національної і світової культури.

У Новій українській школі виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу у закладах освіти (ст. 15 Закону України «Про повну загальну освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>) і має ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, культурних цінностях Українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принципах, визначених Законом України «Про освіту», та спрямовуватися на формування:

відповідальних та чесних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству;

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина; нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою;

патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини Українського народу, усвідомленого обов'язку захищати у разі потреби суверенітет і територіальну цілісність України;

усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення, проявів корупції та порушень академічної доброчесності;

громадянської культури та культури демократії;

культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;

прагнення до утвердження довіри, взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії;

культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу як невід'ємних складників становлення особистості.

Єдність навчання, виховання і розвитку учнів забезпечується спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу.

Характер виховання повинен передбачати глибоке розуміння вихователем природи вихованців, їх індивідуальних рис і можливостей, поваги до особистості дитини, постійно дбати про її гармонійний розвиток, встановлення взаємин співробітництва у навчально-виховному процесі.

Успіх виховного процесу залежить від відносин між вчителем і учнем, які повинні будуватися на основі співдружності, співробітництва і ділового партнерства.

Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу; настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства; захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам тощо (ст.54 Закону «Про освіту»).

Національно-патріотичне виховання – один із головних векторів діяльності всього українського суспільства.

Стратегічні підходи до національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти визначено Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки».

Постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673 затверджено Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.

Ресурс доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#Text>

Концепцію Програми схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 1233.

Метою програми є удосконалення та розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання шляхом формування та утвердження української громадянської ідентичності.

Відтак досягнення мети відбудеться за чотирма пріоритетними завданнями:

- формування української громадянської ідентичності – здійснення заходів, спрямованих на впровадження та утвердження суспільно-державних (національних) цінностей, розвитку громадянської ідентичності населення України;

- військово-патріотичне виховання – здійснення заходів, спрямованих на формування у громадян готовності до захисту України, громадського сприяння безпеці та обороні України та підвищення престижу військової й спеціальної державної служби;

- формування науково-методологічних і методичних засад національно-патріотичного виховання – здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання;

- підтримка та співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно-патріотичного виховання.

Просимо передбачити у планах роботи закладів освіти заходи щодо національно-патріотичного виховання учасників освітнього процесу.

Закон України «Про освіту», зокрема стаття 53, визначає право здобувачів освіти на захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти. Ресурс доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145->.

Кабінет Міністрів України 30 травня 2018 року постановою № 453 затвердив Державну соціальну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року.

Метою Програми є забезпечення послідовної імплементації положень Конвенції ООН про права дитини, розбудови ефективної системи захисту прав та інтересів дитини на рівні територіальної громади в умовах децентралізації, створення дружнього до дітей середовища відповідно до міжнародних стандартів та пріоритетів Стратегії Ради Європи з прав дитини (2016-2021 роки), а також досягнення Цілей Сталого Розвитку, затверджених Резолюцією Організації Об'єднаних Націй 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», у частині дотримання прав дітей.

З метою забезпечення додержання конституційних прав та свобод дитини, гарантій з охорони дитинства, реалізації прав дітей на освіту, безпечне для життя і здоров'я освітнє середовище, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195 схвалена Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі.

Ресурс доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.

Формування та застосування учнями компетентностей, необхідних для здорового та безпечного життя, сприятиме досягненню глобальних цілей сталого розвитку, проголошених ООН (резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1) і підтриманих Україною відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Ресурс доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.12.2020 р. № 1668-р. затверджено План заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2021 рік.

Ресурс доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1668-2020-%D1%80#Text>

Відповідно до абзацу десятого частини третьої статті 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування).

Відповідно до пункту 1 частини першої Закону України «Про повну загальну середню освіту» безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Просимо особливу увагу приділити:

поширенню в закладах загальної середньої освіти практики функціонування служб порозуміння (шкільної медіації);

проведенню інформаційно-просвітницьких заходів (тренінги, презентації та інші заходи, зокрема за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадськості), спрямованих на формування в учасників освітнього процесу культури недискримінаційної, ненасильницької, безконфліктної комунікації, здорового та безпечного способу життя, навичок збереження власного життя та здоров'я, а також запобігання небезпечній поведінці;

навчанню учнів щодо безпеки під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів, навичок безпечної поведінки в Інтернеті;

розробленню та розповсюдженню серед учасників освітнього процесу інформаційних матеріалів щодо здорового та безпечного способу життя, розміщення їх електронних версій на веб-сайтах закладів загальної середньої освіти (засновників закладів освіти) тощо.

У листі від 14.08.2020 р. №1/9-430 Міністерство освіти і науки України рекомендувало керівникам закладів освіти сприяти практичному впровадженню концепції «Безпечна і дружня до дитини школа».

Детальну інформацію та інструкцію щодо впровадження та ефективного використання онлайн-інструменту можна знайти за посиланням <http://scfs.multycourse.com.ua/ua/>.

Для підвищення готовності педагогічних (науково-педагогічних) працівників до створення безпечного освітнього середовища рекомендуємо закладам післядипломної педагогічної освіти включити до програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчальні модулі з питань компетентнісного навчання і створення безпечного і дружнього до дитини освітнього середовища:

онлайн-курс «Безпечна і дружня до дитини школа» (дистанційна форма навчання, обсяг 20 год., <http://scfs.multycourse.com.ua/ua/>);

онлайн-система «Експрес-оцінювання закладу освіти» відповідно до концепції БДШ (<http://express.autta.org.ua/>);

навчальний модуль «Основи формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності учнів» (очно-дистанційна форма навчання, обсяг 105 год., <https://is.gd/d6ZHyj>);

типова програма очного тренінгу для вчителів «Вчимося жити разом» (очна форма навчання, обсяг 24 год., <https://is.gd/vKHU13>);

навчальний модуль «Методика компетентнісного навчання за інтегрованим курсом «Я досліджую світ» (очно-дистанційне навчання, обсяг 36 год., <https://is.gd/Поqn6X>);

онлайн-курс «Основи здоров'язбережної компетентності» (дистанційна форма навчання, обсяг 60 год., <http://multycourse.com.ua/ua/>);

онлайн-курс «Вчимося жити разом» (дистанційна форма навчання, обсяг 30 год., <http://lt.multycourse.com.ua/ua/>);

онлайн-курс «Освіта на основі життєвих навичок» (дистанційна форма навчання, обсяг 24 год., <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/>);

освітня програма «Базові навички медіатора/медіаторки в закладах освіти. Створення та координація діяльності служби порозуміння з числа учнів та учениць для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» (<http://bit.ly/36hJTFt>).

19 січня 2019 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII.

З метою створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 за № 11/34394, затверджено Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядок застосування заходів виховного впливу.

Ресурс доступу:

[http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/RE34394Z.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE34394Z.html)

Листом від 13.04.2020 року № 1/9-207 Міністерство освіти і науки України додатково надало роз'яснення щодо застосування наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646.

Наголошуємо, що згідно із Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII, до повноважень органів управління освітою входить здійснення контролю за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію

булінгу (цькуванню) в закладі освіти та розгляд скарг про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за відповідними заявами.

Міжвідомча координація дій між суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти (службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, органами місцевого самоврядування, керівниками та засновниками закладів освіти, територіальними органами (підрозділами) Національної поліції України) здійснюється згідно з Планом заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладах освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 26.02.2020 № 293 (зі змінами). План заходів спрямований на забезпечення регулярного інформаційного обміну, узгодження завдань та дій щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) між суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Міністерство освіти і науки зосереджує увагу на виконанні органами та закладами освіти в межах компетенції:

законодавчих вимог Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229.

Ресурс доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2021 р. № 145.

Ресурс доступу :

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-derzhavnoyi-socialnoyi-prog-a145>

Плану невідкладних заходів із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021р. № 361 .

З метою забезпечення комплексного інтегрованого підходу до протидії домашньому насильству та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від домашнього насильства, шляхом проведення превентивних заходів, ефективного реагування на факти домашнього насильства наказом МОН від 02.10.2018 № 1047 затверджено Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами.

Ресурс доступу:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbami>

Пропонуємо використовувати матеріали з питань запобігання та протидії домашньому насильству, що розміщені на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Ресурс доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1kdBNPKwOfNWwoLNI5RaJIvfro7oazdUw/view>

Натепер держава гарантує кожному громадянину право на отримання

безоплатної правової допомоги. Для отримання такої допомоги варто зателефонувати за номером Єдиного контакт-центру 0 800 213 103 (цілодобово та безкоштовно у межах України зі стаціонарних та мобільних телефонів). Важливо: діти мають право безоплатно отримати послуги адвоката (складання заяв, представництво в суді).

Наголошуємо, що на доступному місці у закладі освіти варто розмістити контактну інформацію про керівників та педагогічних працівників закладу освіти, до яких, відповідно до посадових обов'язків, можуть звертатися учасники освітнього процесу для оперативного вирішення питань, що стосуються збереження життя чи здоров'я, а також захисту прав та інтересів дитини; номер телефону 1547 Урядової гарячої лінії з попередження домашнього насильства; телефонні номери Національної дитячої «гарячої» лінії 0 800 500 225 або 116 111 (для дзвінків з мобільного).

Принадно інформуємо, що Міністерство внутрішніх справ України запустило у Telegram чат-бот «ДійПротиНасильства» щодо протидії домашньому насильству, який надасть максимально вичерпну інформацію про домашнє насильство, підтримку та допомогу в цьому питанні.

За допомогою чат-боту можна:

викликати служби допомоги (поліцію і швидку);

переадресувати на спеціалістів безоплатної правової допомоги, які своєю чергою нададуть юридичну консультацію в онлайн-режимі;

надати контакти інших служб допомоги;

роз'яснити, що таке домашнє насильство та як протидіяти цьому явищу, повноваження органів і установ, які здійснюють заходи з попередження домашнього насильства.

Міністерство освіти і науки зосереджує увагу на виконанні органами та закладами освіти в межах компетенції Плану заходів з реалізації Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1335-р.

Ресурс доступу :

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-a1335r>

Варто зазначити, що кількість правопорушень проти дітей зросла на майже 20% у 2020 році порівняно з 2019. Понад 5,2 тис дітей постраждали від злочинів. На 37% зросла кількість дітей, які постраждали від насильницьких дій сексуального характеру, зокрема зґвалтування.

Зауважуємо, що профілактичний облік дітей здійснюється відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ від 19.12.2017 № 1044, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 червня 2018 р. за № 686/32138 (в редакції наказу Міністерства внутрішніх справ № 488 від 25.06.2020) «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України».

Профілактичний облік дітей - комплекс заходів із взяття на облік, наповнення та підтримання в актуальному стані баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, стосовно дітей, щодо яких здійснюється профілактична робота.



Ресурс доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/RE35021.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE35021.html)

Ситуація щодо кримінальних правопорушень у дитячому середовищі спонукає до проведення чіткої взаємодії всіх зацікавлених органів та служб на місцевому рівні.

Враховуючи викладене, Міністерство вважає, що профілактика кримінальних правопорушень спонукає до формування правової культури учнів, виявлення та усунення причин і умов, що сприяють учиненню дітьми злочинів, подолання девіантної поведінки.

Рекомендуємо:

проаналізувати стан справ та посилити індивідуальну корекційну роботу з дітьми, які вже скоювали кримінальні правопорушення, та дітьми, які мають ознаки агресивної поведінки;

провести інформаційно-просвітницьку роботу з батьками та законними представниками дітей, схильних до протиправної поведінки, сприяти в організації позакласної зайнятості цієї категорії дітей, зокрема в літній період;

налагодити міжвідомчу взаємодію з підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України, службами у справах дітей, соціальними службами для сім'ї, дітей та молоді тощо.

Звертаємо увагу, що Департамент захисту інтересів дітей та протидії насильству Офісу Генерального прокурора України з метою діджиталізації процесу спілкування з дітьми, які стали жертвами злочинів або свідками правопорушень, ініціюватиме створення для них online-каналів довіри в соціальних мережах та месенджерах, зокрема в Instagram, Snapchat або Telegram.

Завдяки такій ініціативі неповнолітні матимуть змогу написати про вчинення злочину проти них з можливістю надання аудіо- та фотофайлів, а також отримати первинну правову, психологічну та медичну допомогу, у разі нанесення їм тілесних ушкоджень.

На сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» розміщений оновлений перелік програм, а саме: профілактичних та/або корекційних програм для дітей у контакті із законом; навчальних програм для спеціалістів в галузі профілактики правопорушень серед дітей та роботи з дітьми у контакті із законом. <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/korysni-posylannya/>

Пропонуємо перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників з основ психології та соціальної педагогіки, які були схвалені для використання комісією з психології та педагогіки Науково-методичної ради МОН України у період із 2017 по 2020 роки, в тому числі програми з профілактики правопорушень серед дітей (лист МОН від 20.08.2020 № 6/1015-20) <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon>

Актуальною у 2021/2022 н. р. залишається профілактична робота щодо протидії торгівлі людьми.

Статистичні дані щодо ситуації з протидії торгівлі людьми в Україні розміщені на сайті Міжнародної організації з міграцій (МОМ).

Ресурс доступу:

[http://iom.org.ua/sites/default/files/iom\\_counter\\_trafficking\\_programme\\_2019\\_ukr.pdf](http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_counter_trafficking_programme_2019_ukr.pdf)

Суголосно до статей 7, 9, 20, 21, 22, 23, 24 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.173) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>) вважаємо за доцільне:

педагогічним працівникам закладів освіти пройти он-лайн курси підвищення кваліфікації з питань протидії торгівлі на сайті Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні <http://stoptrafficking.org>

продовжувати включати до програм підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти курси, лекції та практичні заняття з питань протидії торгівлі людьми, зокрема, використання електронного курсу «Основи протидії торгівлі людьми» (режим доступу: [www.ctcourse.org.ua](http://www.ctcourse.org.ua));

впроваджувати за рахунок варіативної складової програму виховної роботи з питань протидії торгівлі дітьми для учнів 7-10 класів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» (<http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/5457->);

впроваджувати гуртки та факультативи для учнів 7 – 10 класів закладів загальної середньої освіти «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»;

проводити інформаційні кампанії до 30 липня - Всесвітнього дня протидії торгівлі людьми; 18 жовтня - Європейського дня боротьби з торгівлею людьми; 2 грудня - Міжнародного дня за відміну рабства; 10 грудня - Міжнародного дня захисту прав людини;

розвивати співробітництво із громадськими та міжнародними організаціями і фондами;

налагодити освітню роботу із батьками та законними представниками дітей з питань профілактики торгівлі людьми;

поширювати серед учасників освітнього процесу інформацію про діяльність Кол-центру Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей за скороченими телефонними номерами: 1578 з питань протидії торгівлі людьми; 1588 з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

Національної безкоштовної «гарячої лінії» з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів Представництва Міжнародної організації з міграцій (МОМ) в Україні 0 800 505 501 (безкоштовно зі стаціонарних) 527 (безкоштовно з мобільних) [www.527.org.ua](http://www.527.org.ua)

На офіційному сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України створено електронний банк курсів (спецкурсів), які впроваджуються у вищих навчальних закладах та в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників (розділ «Діяльність. Захист прав людини».

Ресурс доступу :

<https://imzo.gov.ua/protidiya-torgivli-lyudmi/navchalni-programi/>

Запобігання вживання дітьми та учнівською молоддю наркотичних та психотропних речовин повинно займати належне місце в організації виховного процесу закладу освіти.

Звертаємо увагу на впровадженні в освітньому процесі апробовані передовою міжнародною та вітчизняною практикою профілактичних стратегій формування життєвих навичок, розроблення нових і удосконалення чинних програм та методик розв'язання наркотичних і алкогольних проблем згідно з вимогами МОН до наукових, науково-методичних та освітніх видань, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2020 року № 931, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2020 року за № 1119/35402, затверджено порядок надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам.

Надання грифа об'єктам грифування є рекомендацією для використання їх в освітньому процесі закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, закладів дошкільної, спеціалізованої та професійної (професійно-технічної) освіти.

Ресурс доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-20#Text.;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-20#Text.)

Важливо формувати в дітей, учнівської та студентської молоді життєвих навичок, уміння протистояти ризикам і загрозам, пов'язаним з наркотиками;

здійснювати комплекс профілактичних заходів, спрямованих на підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків, формування у них свідомого відповідального ставлення до виконання обов'язків, пов'язаних з утриманням, вихованням та освітою дітей;

впроваджувати в програми підготовки та перепідготовки педагогічних працівників сучасні методики профілактичної роботи з подолання негативних проявів серед дітей, учнівської та студентської молоді;

створювати методики раннього виявлення дітей, які належать до груп ризику через їх незахищеність та інші чинники, що можуть призвести до початку вживання наркотиків (діти, батьки яких перебувають у трудовій еміграції за кордоном; діти із сімей з проблемами залежності; діти, що отримали психологічні травми внаслідок жорстокого поводження або сексуального насильства, безпритульні), сприяння захисту їх прав та недопущення соціального відторгнення тощо.

При цьому інформуємо, що постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 689 затверджено Порядок проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні.

Ресурс доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689-2019-%D0%BF#Text>

Звертаємося до департаментів (управлінь) освіти і науки обласних та Київської міської державної адміністрації організувати виконання та надати в межах компетенції Міністерству освіти і науки моніторингові показники, які містять інформацію про проведені у 2021/2022 навчальному році профілактичні заходи, спрямовані на зниження рівня вживання психотропних речовин, за формою згідно з додатком 7 зазначеної Постанови. Інформацію надсилати на електронну адресу [psyche-logos@ukr.net](mailto:psyche-logos@ukr.net) до 01 квітня 2022 року.

Останнім часом збільшилася кількість випадків небезпечної поведінки дітей, що загрожує їхньому життю та здоров'ю. Зокрема, йдеться про вплив соціальних мереж в інтернеті. Для підвищення обізнаності педагогічних працівників закладів освіти, батьків та їхніх дітей Міністерство освіти і науки

України розробило рекомендації для проведення додаткових профілактичних заходів закладами освіти серед дітей та інформування батьків. Ресурс доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-neobhidnosti-provedennya-dodatkovih-profilaktichnih-zahodiv-v-seredovishi-ditej-ta-pidvishennya-obiznanosti-batkiv>  
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>

В Україні існує позитивний досвід вирішення актуальних питань молоді. Водночас існує багато викликів, пов'язаних з необхідністю самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, її участі та інтеграції у суспільне життя, що розвиватиме її національну свідомість на основі суспільно-державних цінностей та відповідального громадянства, надаватиме молоді можливості для успішної реалізації і соціалізації, підвищить рівень її громадянських компетентностей, її спроможність бути самостійним, життєстійким, активним, патріотичним і відповідальним учасником суспільного життя.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 р. № 579 затверджено Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021-2025 роки. Ресурс доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text>. Концепцію Програми схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1669.

Метою Програми є створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, її участі та інтеграції у суспільне життя.

В організації виховної роботи в закладі освіти особлива роль належить класним керівникам. Діяльність класного керівника регламентується «Положенням про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти» затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 6 вересня 2000 року № 434, затвердженим в Міністерстві юстиції України 26 вересня 200р. за №659/4880.

Ресурс доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/REG4880?an=73>

Принагідно повідомляємо, що відповідно до частини другої статті 2 Закону України «Про освіту» листи, інструкції, методичні рекомендації, інші документи органів виконавчої влади, крім наказів, зареєстрованих Міністерством юстиції України, та документів, що регулюють внутрішню діяльність органу, не є нормативно-правовими актами і не можуть встановлювати правові норми.

Зауважуємо що суголосно до статті 26 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII керівник закладу освіти здійснює безпосереднє управління закладом і несе відповідальність за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти.